

De kloof overbruggen Begrip voor zendingswerkers

Corry Nap-van Dalen, missionair psycholoog bij het ITMP

“Heeft u een klantenkaart? Wilt u koopbonnen? Doet u mee aan onze spaaractie?” Voor veel Nederlanders zijn dit standaardvragen bij het betalen in de supermarkt. Een zendingswerker die zes jaar niet meer in Nederland heeft gewoond, gaat echter zweten en stamelen bij zoveel vragen waarvan hij de achtergrond niet (meer) kent. Wat gebeurt er met iemand die vele jaren in een andere cultuur woont en werkt? Als we beter begrijpen wat zendingswerkers doormaken, dan kunnen we hen ook effectiever ondersteunen.

Cultuur is als een ijsberg: 10% is zichtbaar, 90% zit onder water. In Nepal brengen mensen ter begroeting de handpalmen tegen elkaar op borsthoogte en zeggen "namastee". En in een eetgelegenheid zie je mensen met hun handen, zonder bestek, rijst eten. Daaraan ben je als zendingswerker uit Nederland snel gewend, en die gewoonten kun je gemakkelijk overnemen.

Anders ligt het met wat niet zo zichtbaar is: tradities, waarden en gedachteprocessen. Eerlijkheid en directheid bijvoorbeeld zijn belangrijk voor Nederlanders. 'Eerlijk duurt het langst'. 'Zeg waar het op staat'. Uitdrukkingen die laten zien wat wij belangrijk vinden. In de meeste niet-westerse culturen draait alles echter om harmonie in de relatie tussen mensen. Dat betekent dat je zegt wat de ander graag wil horen. Via allerlei omwegen laat je dan weten wat er wérkelijk aan de hand is. Als 'recht-door-zee-Nederlander' ben je wel even bezig om te ontdekken hoe dit werkt, en al helemaal om je er bij aan te passen.

Individu en groep

Ook het verschil tussen individualisme en collectivisme zit heel diep. Als westerlingen zien we onszelf vooral als een onafhankelijk persoon met een unieke eigen identiteit. In Afrika en Azië beleeft men zichzelf veel meer als deel van de familie en de gemeenschap. Alles wordt daar bepaald door de onderlinge relaties. Als Nederlander krijg je dan snel het idee dat mensen zich verschuilen achter anderen en niet persoonlijk verantwoordelijkheid willen nemen.

En wat te denken van de eeuwenlange beïnvloeding van de Nederlandse cultuur door het christelijke principe van onvoorwaardelijke liefde (het bijbelse grondwoord *agapè*)? Dat beïnvloedt alle lagen van ons denken.

Zendingswerkers nemen dat denken mee naar een cultuur die veelal bepaald

wordt door noodlot, eigen verdiensten of strijd. Dit cultuurverschil heeft vérstrekkende gevolgen voor het dagelijks handelen.

Cultuurschok

Zendingswerkers die net aangekomen zijn in een nieuwe cultuur schrijven meestal enthousiaste e-mails over alles wat ze meemaken. Maar na verloop van enige maanden verandert de toon. Dat kan een cultuurschok zijn. Een cultuurschok ontstaat door een intensieve confrontatie met cultuurverschillen. Die confrontatie vormt een bedreiging van je eigen basale idee dat jouw culturele gewoonten en waarden de juiste zijn. Dan ontstaat er verwarring en controleverlies. Met je handen eten is toch onhygiënisch? Liegen is toch altijd fout? Hoe is het mogelijk dat 'ze' elkaar allemaal de handen boven het hoofd houden en mij afvallen? Is dit nou christelijk?

Voor veel werkers is zo'n cultuurschok een behoorlijk stressvolle ervaring. De zending kan achterdochtig worden naar de lokale bevolking en zich vertwijfeld afvragen 'wat doe ik hier eigenlijk?'. De werker verlangt dan ontzettend naar Nederlandse gezelligheid, een goed gesprek en een lekkere bak koffie. De meesten komen goed door deze ervaring heen en klimmen weer uit de put. Van lieverlee gaan ze iets meer begrijpen van de zo andere cultuur. Maar een lichte vervreemding blijft bestaan. Wat onderin de ijsberg zit laat zich nooit helemaal veranderen.

Dat neemt niet weg dat de zendingwerker wel degelijk beïnvloed wordt door de andere cultuur. Daardoor ontstaat niet zozeer een mengvorm van twee ijsbergen, als wel een geheel eigensoortige ijsberg. Deze ontwikkelt zich uit de interactie tussen de twee culturen. Het gevolg is dat werkers op den duur niet alleen in hun nieuwe land, maar óók in Nederland een mate van vervreemding ervaren. Tijdens een kort verlof kan dit vaak nog verbloemd worden, maar bij definitieve terugkeer gaan zendingswerkers door een tweede cultuurschok, die vaak heftiger is dan de eerste.

Ondersteuning

Als de achterban in Nederland meer weet van het hier beschreven proces, ontstaat er begrip voor de werker en kan men helpen de kloof tussen de twee culturen te overbruggen. Wat kunnen wij in Nederland doen? Om te beginnen informatie verzamelen over het zedingsland en de cultuur, en over de processen waar werkers doorheen gaan. Maar het gaat ook om heel goed kijken en luisteren naar de ander. Als we deze openheid opbrengen, kan er iets moois ontstaan: een beetje meer zicht op hoe de cultuur van Gods Koninkrijk er uit zou kunnen zien.

[ITMP heet tegenwoordig InTransit, zie www.intransit.nl]